

TRANSICIÓ PEDAGÒGICA **CIÈNCIA, EXPERIÈNCIA I LLIBERTAT**

FITXA DE SALA

Transició Pedagògica explora amb escenes escolars, dispositius materials, paisatges audiovisuals i debats tan pedagògics com polítics, la mobilització d'una nova cultura democràtica a través de la vida en l'aula escolar de ciències. En la sala, el circuit exterior introdueix de manera empírica l'experiència de la Transició Pedagògica i incita a indagar més. El circuit interior ofereix testimonis i pistes per continuar investigant. Fugim de les respostes fàcils, definitives, paternalistes. Esperem propiciar preguntes, discussions i resolucions personals.

Entre murs

Els murs de la sala ens traslladen a l'espai obert dels carrers en Transició. Recoberts amb pintades, nou gènere de comunicació pública en aquest període. Algunes verídiques, estan en la memòria ciutadana i en documentació gràfica contemporània. Altres, són creacions il·lustratives dels eixos discursius de l'exposició.

Al cor: Interferències

El cor de l'exposició, entre els pilars de la sala: una càmera obscura amb un instrument demostratiu característic de la física escolar (anys 60 i 70). La cubeta d'ones per a l'estudi del moviment ondulatori. Preparada per activar-la, pots observar, el xoc de dues ones i el patró d'interferència resultant. El dispositiu alimenta la metàfora de la Transició: xoc de fronts ideològics, científics i pedagògics, claroscurs, intersecció de teoria i pràctica. Fora, imatges relacionades amb el seu ús.

Els pilars de la Transició Pedagògica

Sobre els pilars de la sala, panells que il·lustren les tensions entre diferents perspectives sobre el llibre de text, les pràctiques experimentals i les relacions alumne/a-professor/a. També el contrast entre la propaganda franquista sobre el progrés industrial del país, front a les lluites obreres i precarietat a les escoles. S'aborden qüestions com el dogmatisme immutable dels llibres de text, les propostes d'eines educatives més col·lectives i dinàmiques, la diferència didàctica i política entre les demostracions de càtedra i les pràctiques experimentals protagonitzades per alumnes, la gravetat del fracàs escolar, o l'autoritarisme del professorat. S'aporten testimonis reals de professors i alumnes.

La presó del llibre de text

Sobre el mur, selecció de llibres de text de física i química publicats en Espanya (anys 50 i 70). Els llibres de text dels anys 40, per la seva confecció (precarietat del paper en la postguerra) i ús intensiu, es troben en mal estat de conservació. Reconeixes aquests llibres? Consideres que manca algun llibre important? Són necessaris els llibres de text per a la ciència i per a l'ensenyament?

La comunicació en l'aula

Pissarra

La pissarra i el guix, tradicionals instruments de comunicació en l'aula, presideixen l'exposició.

Taulell de suro

Situat en el cantó de la sala, junt a projecció del documental sobre el Seminario de Pedagogía del Colegio de Doctores y Licenciados de Valencia. Plataforma d'anuncis per antonomàsia en el context educatiu. Qualificacions, normatives, convocatòries, anuncis, ... En aquest cas pots veure documents representatius d'una època d'obertura gradual relacionats amb la pràctica i context de l'esmentat Seminario.

Armari d'anuncis

Ubicat en un cantó de la sala, junt a la projecció del NO-DO. Taulell tancat de suro: la seva porta i pany limiten qui pot posar anuncis. Reflecteix l'esperit d'una època més inflexible i monolítica. La seva forma i contingut contrasta amb la pluralitat del taulell de suro obert.

L'aula de física i química

Al fons de la sala, recreació d'aula de física i química mitjançant taula-armari Torres Quevedo sobre tarima. Aquest dispositiu de demostracions experimentals és un cas singular de l'esforç industrial del franquisme per proveir les aules de ciències. És paradigmàtic per il·lustrar el debat pedagògic, la producció industrial de material didàctic, les relacions alumne-professor, els processos de legitimació del coneixement científic ... Sobre la taula, elements culturals relacionats amb l'espai educatiu del tardofranquisme i la Transició: un cendrer, un hisop eclesiàstic, una regla, una balança, un maó ...

Audiovisuals

A l'entrada a la sala, extractes de la cançó "Días de escuela" del primer àlbum de Asfalto (1978) (reproducció cada 20 min.).

Documental Renovació Pedagògica

Al fons de la sala, testimonis dels protagonistes del moviment de renovació pedagògica en territori valencià. L'esperit renovador i democràtic d'una generació d'educadors en Espanya. La seva veu, silenciada per l'aparell institucional, s'escolta hui al nostre espai expositiu.

NO-DO

Material propagandístic del règim franquista al voltant de l'educació. Visionat per imposició estatal durant quatre dècades, ací emmudeix; és audible només amb auriculars. Es mostra la propaganda canviant del règim: des dels campaments falangistes, fins al discurs pedagògic, passant per la limitada incorporació de la dona a la universitat.

El pols industrial

Maletes experimentals

Sobre palets s'exposen equips didàctics (anys 60 a 80) de ENOSA (empresa nacional) i SOGERESA (empresa privada). Pensats per a la realització de pràctiques pel professorat i l'alumnat, la seva producció industrial reflecteix canvis en les pràctiques educatives i la massificació escolar. La competició desigual entre ENOSA i empreses privades senyala el control jerarquitzat de la societat espanyola, en l'aula, el carrer, o la fàbrica, per part del règim franquista.

Màquines i mobilització obrera

Darrere de les maletes experimentals, propaganda empresarial i models didàctics de motors produïts per ENOSA (vegeu funcionament al NO-DO). Els equips i propaganda contrasten amb les notícies de conflictes laborals en la indústria situades en la columna d'enfront. Conflictes absents en el material educatiu, aparentment neutral, independent, transparent.

Preguntes obertes

L'últim panell de l'exposició, sobre la columna, fullet publicitari de la taula/armari Torres Quevedo. Mostra una participació de l'alumnat improbable en l'Espanya dels 60, així com hiperbòliques promeses, que semblarien extrems de la revista satírica *Hermano Lobo* (que hem fusionat degudament amb el cartell original Torres Quevedo). S'adjunten també (hipotètics) cartells electorals de dues de les principals empreses espanyoles de material didàctic, que emulen el tradicional bipartidisme del període. Vota ENOSA, compra ENOSA. Però, tenen programa? Vota SOGERESA, compra SOGERESA. Però, tenen programa? Auuuuu!!

No oblidis registrar les teves sensacions al llibre de visites abans d'abandonar l'exposició!